

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ**

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΔΙΟΡΙΣΙΜΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ 2017

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟ ΔΟΚΙΜΙΟ

ΜΑΘΗΜΑ: Φιλολογικά 2 - Αρχαία Ελληνικά

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τετάρτη, 8 Νοεμβρίου 2017, 15:30-18:30

Η σημερινή εξέταση περιλαμβάνει δύο μαθήματα:

- 1. Αρχαία Ελληνικά: μία ώρα και τριάντα λεπτά**
- 2. Ιστορία: μία ώρα και τριάντα λεπτά**

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ:

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από οκτώ (8) σελίδες.
2. Να απαντηθούν ΟΛΕΣ οι ερωτήσεις στο τετράδιο εξέτασης.
3. Στο τετράδιο εξέτασης να μεταφέρονται με προσοχή οι αριθμοί των ερωτήσεων.
4. Στις ερωτήσεις σύντομης απάντησης να τηρείται αυστηρά το όριο λέξεων. Σε περίπτωση υπέρβασής του, το περιεχόμενο των επιπλέον λέξεων δεν θα λαμβάνεται υπόψη για σκοπούς βαθμολόγησης.

Ερώτηση 1:

ὁ δὲ Ἀγησίλαος ἐπεὶ ἤκουσε, χαλεπῶς μὲν ἤνεγκεν, ἐνθυμούμενος καὶ οἴων τιμῶν καὶ οἴων ἐλπίδων ἀπεστερεῖτο, ὅμως δὲ συγκαλέσας τοὺς συμμάχους ἐδήλωσε τὰ ὑπὸ τῆς πόλεως παραγγελόμενα, καὶ εἶπεν ὅτι ἀναγκαῖον εἶη βοηθεῖν τῇ πατρίδι· ἐὰν μέντοι ἐκεῖνα καλῶς γένηται, εὖ ἐπίστασθε, ἔφη, ὦ ἄνδρες σύμμαχοι, ὅτι οὐ μὴ ἐπιλάθωμαι ὑμῶν, ἀλλὰ πάλιν παρέσομαι πράξων ὧν ὑμεῖς δεῖσθε.

Ξενοφώντας Ἑλληνικά 4.2.3

Καλείστε:

α) Να μεταγράψετε το πιο πάνω κείμενο σε **νοηματικές ενότητες** (κατὰ κῶλα γραφή).

(μονάδες 9)

β) Να αποδώσετε το κείμενο στα **Νέα Ελληνικά**.

(μονάδες 8)

Ερώτηση 2:

Ἐχετε ζητήσει ἀπὸ τους/τις μαθητές/τριές σας στὴ Β΄ Λυκείου Κατεύθυνσης νὰ αντιστοιχίσουν τὶς λέξεις τῆς στήλης Α΄ με λέξεις τῆς στήλης Β΄, με τὶς ὁποῖες συσχετίζονται (μία λέξη στὴ στήλη Β΄ περισσεύει).

ΣΤΗΛΗ Α΄		ΣΤΗΛΗ Β΄	
1	ἔχω	α	οισοφάγος
2	φέρω	β	πρόσωπο
3	οἶδα	γ	εισιτήριο
4	εἶμι	δ	σχῆμα
5	ὀρῶ	ε	ουσία
		ζ	εἶδηση

α) Ποια εἶναι ἡ σωστὴ αντιστοίχιση;

(μονάδες 5)

β) Να ονομάσετε **δύο** βοηθήματα που θα υποδείξετε στους/στις μαθητές/τριες ὡς χρήσιμα σε αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὶς ασκήσεις.

(μονάδες 4)

Ερώτηση 3:

Κάνετε επανάληψη των πρωτόκλιτων και δευτερόκλιτων ουσιαστικών και επιθέτων. Δίνονται οι εξής απαντήσεις από τους/τις μαθητές/τριές σας στην άσκηση που εξετάζει τον σχηματισμό της γενικής ενικού ονοματικών συνόλων.

1. τῆς αἰσχροῦς διαβολῆς
2. τῆς ἔνδοξης χῶρας
3. τοῦ ἀγαθοῦ πολίτη
4. τῆς δικαίας βασίλισσας

α) Να διορθώσετε τα λάθη των μαθητών/τριών.

(μονάδες 5)

β) Να υποδείξετε **τρεις** από τους κανόνες της γραμματικής που σχετίζονται με τα πρωτόκλιτα και δευτερόκλιτα ουσιαστικά και επίθετα, τους οποίους πρέπει να γνωρίζουν οι μαθητές/τριες, ώστε να κάνουν λιγότερα λάθη.

(μονάδες 3)

Ερώτηση 4:

Ζητήσατε από τους/τις μαθητές/τριές σας να συμπληρώσουν τα κενά των προτάσεων με τους σωστούς τύπους των ρημάτων και πήρατε τις εξής λανθασμένες απαντήσεις (με έντονα γράμματα):

1. Ἀχίτων καὶ ἀνυπόδητος **ἐδιατέλεις** (διατελώ, παρατατικός).
2. Τὸν κιθαρῳδὸν μέγας δελφίς ἀπέλιπε, **προσηνεγκών** (προσφέρω, μετοχή αορίστου β') ἐπὶ τὸ ἄκρον Ταίναρον.
3. Οἱ πολῖται τοὺς θεοὺς **θεθεραπεύκασι** (θεραπεύω, οριστική παρακειμένου).
4. Ὡ παῖ, **κατέγραφε** (καταγράφω, προστακτική ενεστώτα) τὴν ἄσκησιν!
5. Ἦρα Διὸς γυνὴ **ὀνομάζετο** (ὀνομάζομαι, παρατατικός).

α) Να διορθώσετε τα λάθη.

β) Ποιες εξηγήσεις θα δίνατε, για να βοηθήσετε τους/τις μαθητές/τριες να κατανοήσουν το σφάλμα που παρουσιάζεται στην κάθε περίπτωση (συνολικά έως 100 λέξεις).

(μονάδες 10)

Ερώτηση 5:

Διδάσκετε την ισοδυναμία μεταξύ δευτερευουσών προτάσεων και επιρρηματικών μετοχών.

Καλείτε τους/τις μαθητές/τριές σας να αντικαταστήσουν τις υπογραμμισμένες λέξεις με μια από τις παρατιθέμενες επιλογές.

1. Νομίζω κρείττους πολλῶν βαρβάρων ὑμᾶς εἶναι, διὰ τοῦτο ὑμᾶς προσέλαβε.

α) Ἴνα νομίζει β) Ἐπει ἐνόμιζε γ) Ἐὰν νομίζῃ δ) Ὡστε νομίζειν

2. Ὅτε ἡμέρα ἐγένετο, εὐθύς παρήσαν οἱ ἐχθροί.

α) Γενομένης ἡμέρας β) Γιγνομένης ἡμέρας γ) Γενομένη ἡμέρα
δ) Γενομένην ἡμέραν

Μετά τη διατύπωση από τους/τις μαθητές/τριες ποικίλων απαντήσεων, καλείστε:

α) Να δώσετε τις σωστές απαντήσεις.
β) Να υποδείξετε ένα επιχείρημα στην πρώτη άσκηση (1.) και δύο επιχειρήματα στη δεύτερη άσκηση (2.), που θα οδηγήσουν τους/τις μαθητές/τριες στη σωστή επιλογή.

(μονάδες 10)

Ερώτηση 6:

Διδάσκετε τις δευτερεύουσες προτάσεις και δίνετε τα ακόλουθα παραδείγματα στους/στις μαθητές/τριές σας.

A)

1. Ὅποτε Κρίτων, ἐκάλει Ἀρχέδημον.

α) θύση β) θύοι γ) ἔθυσε δ) ἔθυε

2. Ἐπειδὴν Κρίτων, καλεῖ Ἀρχέδημον.

α) θύση β) θύσει γ) ἔθυσε δ) θύει

α) Να επιλέξετε τον σωστό τύπο για το κάθε παράδειγμα.
β) Να επισημάνετε στους/στις μαθητές/τριες τη διαφορά στη σύλληψη του χρόνου ανάμεσα στις δύο προτάσεις. Να δώσετε από ένα παράδειγμα στα Νέα Ελληνικά.

(μονάδες 6)

B)

Εἰ ἡ στρατεία ἔληγε, οὐδεὶς ἂν ἀπέπεμπεν αὐτόν.

Δίνεται προς μετάφραση η πιο πάνω πρόταση. Ένας μαθητής μεταφράζει ως εξής:

«Αν η εκστρατεία λήξει, κανείς δεν θα τον διώξει».

Ποια είναι η σωστή μετάφραση και πώς θα καθοδηγήσετε τον μαθητή προς αυτήν;

(μονάδες 6)

Ερώτηση 7:

Στο πλαίσιο του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Θεματογραφίας στη Γ' Λυκείου, δώσατε προς μετάφραση στους/στις μαθητές/τριές σας το κείμενο που ακολουθεί:

Ἵμῖν μὲν πολλὴν συγγνώμην ἔχω, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἀκούουσι τοιούτων λόγων καὶ ἀναμιμνησκομένοις τῶν γεγενημένων, ὁμοίως ἅπασιν ὀργίζεσθαι τοῖς ἐν ἄστει μείνασι· τῶν δὲ κατηγορῶν θαυμάζω, οἳ ἀμελοῦντες τῶν οἰκείων τῶν ἀλλοτρίων ἐπιμελοῦνται, εἰ σαφῶς εἰδότες τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας καὶ τοὺς πολλὰ ἐξημαρτηκότας ζητοῦσι ὑμᾶς πείθειν περὶ ἀπάντων ἡμῶν τὴν γνώμην ταύτην ἔχειν.

Λυσίου Δήμου καταλύσεως ἀπολογία 25.1-2

α) Στις φράσεις που παρατίθενται πιο κάτω να εντοπίσετε και να καταγράψετε τις λανθασμένες μεταφραστικές προσπάθειες των μαθητών/τριών.

(μονάδες 5)

β) Να προβείτε σε διόρθωση των σφαλμάτων, δίνοντας σύντομη εξήγηση για καθένα από αυτά (συνολικά έως 50 λέξεις).

(μονάδες 5)

- (i) **Κείμενο:**
Ἵμῖν μὲν πολλὴν συγγνώμην ἔχω, ὧ ἄνδρες δικασταί, ἀκούουσι τοιούτων λόγων ...

Μετάφραση:

Πολύ σας συγχωρώ, διότι οι άνδρες δικαστές ακούνε τέτοιους λόγους ...

- (ii) **Κείμενο:**
[...] *τῶν δὲ κατηγορῶν θαυμάζω, οἱ ἀμελοῦντες τῶν οἰκείων τῶν ἀλλοτρίων ἐπιμελοῦνται, εἰ σαφῶς εἰδότες τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας καὶ τοὺς πολλὰ ἐξημαρτηκότας ζητοῦσι ὑμᾶς πείθειν ...*

Μετάφραση:

Τρέφω θαυμασμό για τους κατηγορούς, οι οποίοι ενώ παραμελούν τα δικά τους, φροντίζουν τα αλλότρια, αν γνωρίζουν με σαφήνεια αυτούς που δεν προβαίνουν σε καμιά αδικία και αυτούς που έχουν κάνει πολλές αμαρτίες, ζητούν να σας πείθουν ...

Ερώτηση 8:

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία από μετάφραση

Κατά τη διδασκαλία της τραγωδίας *Οιδίππου Τύραννος*, διαπιστώνετε ότι οι μαθητές/τριες της Β΄ Λυκείου δεν έχουν κατανοήσει την έννοια της αριστοτελικής *περιπέτειας*.

α) Σε ποιο από τα δύο επόμενα αποσπάσματα υπόκειται η έννοια της *περιπέτειας*;

(μονάδες 2)

β) Να εξηγήσετε στους/στις μαθητές/τριες τη λειτουργία της έννοιας αυτής στο απόσπασμα που επιλέξατε, υποδεικνύοντας **πέντε** λέξεις/φράσεις – κλειδιά, και να εντάξετε το απόσπασμα στη ροή του *μύθου* της τραγωδίας.

Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 120 λέξεις.

(μονάδες 10)

Αποσπάσματα:

(α)

(στίχοι 489 – 505)

ΤΕΙΡ. Δεν ξέρεις, λέω, πως ο πιο ντροπιασμένος δεσμός σ' ενώνει με τα φίλτατά σου κι ουδέ βλέπεις σε τι κακό είσαι μέσα.

ΟΙΔ. Και θαρρείς ατιμώρητος για πάντα θα μιλάς έτσι;

ΤΕΙΡ. Ναι, αν τουλάχιστον έχει κάποια δύναμη η αλήθεια.

ΟΙΔ. Βέβαια κι έχει, μα όχι για σένα, που τυφλός εσύ 'σαι κι απ' τ' αυτιά κι απ' το νου κι από τα μάτια.

ΤΕΙΡ. Άθλιος και συ μ' αυτά που μ' ονειδίζεις, που όλοι για σένα θα τα λεν σε λίγο.

ΟΙΔ. Μες σε μια νύχτα ζεις, ώστε ούτ' εμένα ούτ' άλλον που φως βλέπει να τον βλάψεις.

ΤΕΙΡ. Γιατί δεν είναι μοίρα σου να πέσεις
από μένα· ο Απόλλωνας σου φτάνει
που τα 'χει πάρει απάνω του όλα τούτα.

(β)

(στίχοι 1599 – 1634)

ΟΙΔ. Ωιμέ, ωιμέ· ξεκαθάρισαν όλα!
Ω φως, στερνή φορά να σ' αντικρίσω
τώρα, που φανερώθηκα πως είμαι
παιδί εκείνων που δεν έπρεπε να 'μουν,
πως ζω μ' όποιους δεν έπρεπε να ζούσα,
και είμαι αυτών που δεν έπρεπε ο φονιάς.

ΧΟΡΟΣ Α, αχ, ω γενιές των θνητών,
πόσο εγώ τη ζωή σας
και το μηδέν ένα τα 'χω!
Γιατί ποιος άνθρωπος, ποιος,
την ευτυχία χαίρεται αλλιώς,
παρά σαν μια ονειροφαντασιά,
που αφού θα την ονειρευτεί
γυρνάει και φεύγει; [...]
Αυτός, (ο Οιδίποδας) όσο κανείς πιο μακριά
σαϊτεύοντας κέρδισε
την πιο ασύγκριτη ευτυχία·
κι αφού ξολόθρεψε, ω Δία,
τη χρησμωνδό τη γαμψώνυχη,
πύργος της χώρας μου στυλώθηκε
στο θάνατο κατανικρύ.
Γι' αυτό από τότε
βασιλιάς μου, ω Οιδίπου,
ονομάστηκες και σε μεγάλες
τιμές εδοξάστηκες,
στην τρανή αφεντεύοντας
μέσα τη Θήβα.
Και τώρα ποιος αθλιότερος ν' ακούς,
ποιος σαν κι αυτόν μέσα σε τέτοιες κατάρεις
και τέτοιες άγριες συφορές
να βρέθηκε με μια στροφή της τύχης;
(μετάφραση Ι. Γρυπάρη)

Ερώτηση 9:

Αρχαία Ελληνική Γραμματεία από μετάφραση
Λογοτεχνικός Γραμματισμός

Στο πλαίσιο της διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας στην Α΄
Λυκείου, δίνεται το παρακάτω απόσπασμα από το χωρίο V. 105 του
«Διαλόγου Αθηναίων και Μηλίων» του Θουκυδίδη, όπου οι Αθηναίοι

διατείνονται ότι:

«Αλλά κι εμείς νομίζουμε ότι δεν θα μας λείψει η εύνοια των θεών, γιατί ούτε οι αξιώσεις μας ούτε οι πράξεις μας απομακρύνονται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις των ανθρώπων ή από τις αρχές που εφαρμόζουν στις μεταξύ τους σχέσεις. Διότι, από ό,τι μπορεί κανείς να εικάσει για τους θεούς και από ό,τι είναι βέβαιο για τους ανθρώπους, πιστεύουμε ότι και οι θεοί και οι άνθρωποι ακολουθούν πάντα έναν απόλυτο νόμο της φύσης, να επιβάλλουν πάντα την εξουσία τους, αν έχουν τη δύναμη να το επιτύχουν. Τον νόμο αυτό ούτε τον θεσπίσαμε ούτε τον εφαρμόσαμε εμείς πρώτοι. Τον βρήκαμε να ισχύει και τον ακολουθούμε, όπως θα τον ακολουθούν αιώνια όσοι θα μας διαδεχτούν και ξέρουμε καλά ότι κι εσείς και οποιοιδήποτε άλλοι θα κάνετε τα ίδια, αν είχατε τη δύναμή μας. Όσο, λοιπόν, για την εύνοια των θεών, δεν έχουμε κανένα λόγο να φοβούμαστε ότι θα υστερήσουμε.»
(μετάφραση Α. Βλάχου)

Ζητείτε από τους/τις μαθητές/τριές σας να αξιολογήσουν τη βαρύτητα του περιθέων επιχειρήματος που αναπτύσσουν οι Αθηναίοι ενώπιον των Μηλίων μέσα στη ρητορική δομή του λόγου, στο πλαίσιο του συγκεκριμένου γραμματειακού είδους, όπου ανήκει ο Διάλογος.

Λαμβάνετε την εξής απάντηση από έναν μαθητή:

«Ο Θουκυδίδης βάζει τους Αθηναίους να δηλώνουν ότι πιστεύουν ακράδαντα ότι θεοί και άνθρωποι ακολουθούν τον ίδιο αιώνιο νόμο, που είναι το δίκαιο του ισχυροτέρου στις μεταξύ τους συναλλαγές. Για τον λόγο αυτό, ισχυρίζεται ότι όποιο κακό και να κάνουν οι Αθηναίοι εναντίον των Μηλίων θα εξακολουθήσουν να έχουν την εύνοια των θεών.»

Να προσδιορίσετε με ποιον τρόπο θα διορθώνατε αυτή την ερμηνεία του μαθητή, χρησιμοποιώντας στοιχεία των εισαγωγικών σημειωμάτων του σχολικού εγχειριδίου.

Η απάντησή σας να μην υπερβαίνει τις 120 λέξεις.

(μονάδες 12)

-----ΤΕΛΟΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΟΥ ΔΟΚΙΜΙΟΥ -----